

Přes nezákonné odebrání dítěte z péče stěžovatelů je v jeho nejlepším zájmu zůstat u prarodičů, u kterých si zvyklo

29.9.2023 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

II. senát Ústavního soudu (soudce zpravodaj David Uhlíř) vyslovil, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 17. 6. 2021, č. j. 0 P 219/2017-1046, 51 P a Nc 216/2017, byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatelů na spravedlivý proces a na ochranu před neoprávněným zasahováním do rodinného života podle čl. 36 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a ústavně zaručená práva nezletilého participovat na řízení, které se ho dotýká, podle čl. 9 odst. 2 a čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte. Návrh na zrušení těchto rozhodnutí však s ohledem na nejlepší zájem dítěte zamítl.

Napadená rozhodnutí byla vydána v opatrovnickém řízení, ve kterém soudy rozhodovaly o péči nezletilého, který se v roce 2014 narodil vedlejší účastníci 4). O péči o nezletilého postupně usilovali stěžovatelé, kteří nejsou s nezletilým v biologickém příbuzenském vztahu, jeho rodiče i prarodiče. Jelikož lékaři hned po narození dítěte zjistili přítomnost amfetaminu v jeho moči, nařídil obvodní soud na návrh OSPOD předběžné opatření, dle něhož byl nezletilý odevzdán do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Následně obvodní soud nařídil ústavní výchovu a umístil nezletilého do téhož zařízení. Stěžovatelé podali návrh na vydání předběžného opatření, kterým by byl nezletilý svěřen do jejich péče, a zároveň podali návrh na zahájení řízení o osvojení nezletilého. Matka nezletilého udělila s osvojením souhlas a dne 15. 12. 2014 nařídil obvodní soud usnesením předběžné opatření, dle něhož byl nezletilý předán do péče stěžovatelů. O pár měsíců později došlo k souhlasnému prohlášení rodičů o uznání otcovství vedlejším účastníkem 5), který souhlas s osvojením nedal a později jej odvolala i matka nezletilého. Společně poté podali návrh na svěřeni nezletilého do své péče. Současně podali návrh na svěřeni nezletilého do péče také vedlejší účastníci 2) a 3), jakožto prarodiče nezletilého. Obvodní soud rozhodl, že se nezletilý svěřuje do pěstounské péče stěžovatelů. Na základě tohoto rozhodnutí nicméně probíhal styk nezletilého i s biologickými rodiči a prarodiči. Sтыk s prarodiči se na základě instrukcí obvodního soudu začal postupně rozšiřovat, a proto prarodiče podali návrh na svěřeni nezletilého do pěstounské péče. Následně navrhli svěřeni nezletilého do své péče jeho rodiče, později však oba vzali svůj návrh zpět. Obvodní soud rozhodl ústavní stížností napadeným rozsudkem ze dne 17. 6. 2021 tak, že se nezletilý svěřuje do pěstounské péče prarodičů. Městský soud pak napadeným rozsudkem ze dne 26. 1. 2022 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. I přesto, že v napadeném rozsudku shledal řadu zásadních procesních i hmotněprávních pochybení, dospěl k závěru, že bylo v zájmu nezletilého napadený rozsudek nerušit a ponechat nezletilého v péči jeho prarodičů. Stěžovatelé měli v ústavní stížnosti za to, že napadenými rozhodnutími obecných soudů byla porušena jejich ústavně zaručená práva. Podle nich měl nezletilý zůstat u nich, nikoliv u biologické rodiny.

Ústavní soud shledal porušení ústavně zaručených práv stěžovatelů na spravedlivý proces a na ochranu před zasahováním do soukromí a rodiny. Rovněž shledal porušení procesních práv nezletilého dítěte. Obvodní soud se dopustil řady chyb, které popsal již městský soud. Postupoval svévolně, jelikož nerespektoval kogentní normy občanského práva hmotného i procesního. Rozhodl v řízení o změně pěstounské péče ve smyslu ustanovení § 969 občanského zákoníku, které nemohl zahájit sám a nemohlo být ani zahájeno z podnětu prarodičů nezletilého. Stěžovatele vedl k postupnému prodlužování styku dítěte s prarodiči. Soudní řízení vedl po tak dlouhou dobu, aby si nezletilý zvykl na jiné prostředí. To se následně stalo, a obvodní soud tím také odůvodnil svůj

rozsudek. Soudy však nemohou svá rozhodnutí odůvodňovat tím, že v důsledku jejich předchozího postupu v řízení by v podstatě nebylo možné rozhodnout jinak. Městský soud uzavřel, že přes všechna pochybení a nezákonné odebrání dítěte z péče stěžovatelů k prarodičům, došlo v mezidobí k natolik zásadním změnám v životě nezletilého, že by ještě další změna v péči o něj nebyla v jeho nejlepším zájmu.

Nezletilý se nyní nachází v péči své biologické rodiny. Podle Ústavního soudu převážil zájem dítěte ponechat je v péči osob, ve které se nachází delší dobu, byť i na úkor práv těch, kterým bylo dítě „odebráno“ z péče protiprávně. Jinými slovy, v dané situaci je v nejlepším zájmu dítěte ponechat je v péči jeho prarodičů, kde se již po dlouhém soudním řízení adaptoval, a to i na úkor práv stěžovatelů. Ústavní soud zároveň apeloval na prarodiče nezletilého, aby dítěti v jeho nejlepším zájmu i nadále umožňovali styk se stěžovateli a podporovali jej v něm, pokud o něj bude stát. Vzhledem k velmi specifickým okolnostem případu by bylo vhodné o styku nezletilého se stěžovateli rozhodnout i soudně. V důsledku postupu obvodního soudu navázal nezletilý velmi silné citové vazby jak s prarodiči, tak se stěžovateli, a všichni pro něj představují důležité osoby v jeho životě. Proto je žádoucí, aby byl jeho styk s těmito pro něj důležitými osobami zajištěn právně závazným výrokem soudního rozhodnutí.

<https://www.usoud.cz/aktualne/pres-nezakonne-odebrani-ditete-z-pece-stezovatelu-je-v-jeho-nejlepsim-zajmu-zustat-u-prarodicu-u-kterych-si-zvyklo>